

Kulturdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att utarbeta stöd för socialtjänsten i ärenden som rör våldsbejakande extremism

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Socialstyrelsen att utarbeta ett stöd för socialtjänstens arbete med flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män som riskerar att involveras i eller som redan är involverade i våldsbejakande extremism. Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen genomföra en kartläggning av socialtjänstens erfarenheter av problemet, till exempel utifrån orosanmälningar samt av de metoder som används för att få kontakt med och ge stöd och hjälp åt barn och unga i riskzonen för inblandning i våldsbejakande extremism och till deras anhöriga. Eftersom flertalet som ingår i dessa verksamheter är unga ska uppdraget koncentreras till socialtjänstens arbete med dem under 18 år samt unga vuxna. De ungas och de anhörigas egna erfarenheter och behov av stöd ska vara en utgångspunkt då stödet utformas.

I kartläggningen ska ingå att undersöka och göra en bedömning av socialtjänstens samverkan med andra relevanta aktörer, såsom skolan, lokala brottsförebyggande råd, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och det civila samhällets organisationer. Socialstyrelsen ska även inhämta kunskap om hur socialtjänsten arbetar med dessa frågor i några utvalda länder, till exempel i Danmark, Holland och Storbritannien. Socialstyrelsen ska sammanställa de exempel på effektiva metoder och samverkansformer, i Sverige och internationellt, som framkommit i kartläggningen och sprida materialet via myndighetens webbplats.

I genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen samråda med den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande

extremism (dir. 2014:103 och dir. 2015:27) och relevanta myndigheter och organisationer.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 1 000 000 kronor under 2015. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 1, anslaget 6:1, anslagspost 20 Värna demokratin – del till Kammarkollegiet. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 september 2015.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet med kopia till Socialdepartementet) senast den 31 maj 2016 tillsammans med en ekonomisk redovisning. Vid samma tidpunkt ska även medel som inte har utnyttjats återbetalas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och ekonomisk redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Skälen för regeringens beslut

Ideologiskt motiverat våld som riktas mot samhällets institutioner, dess representanter eller mot enskilda individer på grundval av till exempel deras etniska tillhörighet, religion, sexuella läggning eller politiska åskådning, är ett hot mot demokratin och den sociala sammanhållningen i ett samhälle. Det står i strid med demokratin grundläggande principer och alla lika människors värde och rättigheter. Detta kan aldrig accepteras.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för de rörelser som stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja sin sak. I Sverige finns i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska rörelser; högerextremism, vänsterextremism och islamistisk extremism. Det är framförallt unga män som lockas till dessa rörelser, även om unga kvinnor också kan vara aktiva. Våldsbejakande extremism kan ta skilda uttryck – från att på olika sätt stödja eller uppmana andra till att utföra våldshandlingar och attentat – till att delta i finansiering, planering, förberedelse och genomförande av olika våldshandlingar. Våldsbejakande extremism kan leda till allvarliga våldsbrott och till terrorism.

Regeringen beslutade den 26 juni 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att som nationell samordnare förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (dir. 2014:103). I syfte att stärka den nationella samordnarens arbete gentemot myndigheter, kommuner och det civila samhällets organisationer inklusive trossamfund, fattade

regeringen den 12 mars 2015 beslut om tilläggsdirektiv som innebär att samordnaren nu också ska förbättra stödet till anhöriga, utreda förutsättningarna för en pilotverksamhet med en nationell stödtelefon, ta fram och initiera genomförandet av en sammanhållen strategi för arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, uppmuntra till insatser för individer som vill lämna våldsbejakande extremistiska rörelser och inrätta ett nätverk av experter (dir. 2015:27).

Skälen till att arbetet mot våldsbejakande extremism nu förstärks är att rekryteringen till våldsbejakande extremistiska grupper har ökat. Särskilt oroande är det ökande antalet personer som väljer att ansluta sig till väpnade extremist- och terroristgrupper i utlandet. Detta är ett allvarligt problem av flera skäl. Utvecklingen utgör ett direkt hot mot säkerheten i aktuella konfliktområden och människorna där. Vidare kan några av dem som reser komma att utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet om de återvänder till Sverige med avsikt och förmåga att genomföra terroristattentat här, eller mot svenska intressen i utlandet. Även anhöriga som drabbas behöver stöd och hjälp. De kan också vara viktiga i det förebyggande arbetet för att motverka radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande extremistgrupper i Sverige och i utlandet. Sammantaget kräver detta att ytterligare konkreta åtgärder vidtas på nationell, regional och lokal nivå. Uppdraget till Socialstyrelsen är en del i denna förstärkning av arbetet för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Den totala kostnaden för uppdraget under 2015 och 2016 beräknas uppgå till 1 500 000 kronor. Regeringen avser besluta om medel även för 2016 under förutsättning att riksdagen anvisar medel för ändamålet.

På regeringens vägnar

Alice Bah Kuhnke

Elisabet Modée

Kopia till

Justitiedepartementet/PO, Krim, SSK, L5
Socialdepartementet/FS, FST
Utbildningsdepartementet/S, UF
Kulturdepartementet/Disk, MF
Polismyndigheten
Säkerhetspolisen
Brottsförebyggande rådet
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Kriminalvården
Kammarkollegiet
Statens institutionsstyrelse
Barnombudsmannen
Försvarshögskolan
Statens skolverk
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Statens medieråd
Forum för levande historia
Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot
våldsbejakande extremism (Ju 2014:18)
Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att
förhindra och bekämpa terrorism (Ju 2014:26)
Sveriges Kommuner och Landsting